

Meie Mats

Tellimise hind kättesaamisega aastas 4 r. 50 l.,
6 kuu eest 2 r. 30 l., 3 kuu eest 1 r. 20 l. Toime-
tusest ise ära viies: aastas 3 r. 50 l., 6 kuu eest
1 r. 80 l., 3 kuu eest 90 l. Jätkub iga laupäeval.

Toimetuse ja talituse:
Tallinnas, Sarju ja Riitli ulitsa nurgal nr. 46/15,
"Teaduse" raamatukaupluses. Telefon N° 740.
Aadress vene keeles liht- kui ka rahakirjadele: r. Pesenb.
Журналъ „Меже Марсъ“.

Sarvitamata jäänud lähemad tähtkirjad hävitatakse ära, kui tagasi saatmiseks märkisi juurde lisatud ei ole. Kirjatöödel peab
saaja täpselt aadressi ja nimi peal olema.

Nr. 41.

Laupäeval, 30. (12. juunil) mail 1915.

Nr. 41.

Prantslaste maakuulajad lähinewat sakslaste maakuulajate salka waritfemas.

Millal sõda lõpeb.

Suwitaw ajalooline kirjatoõ, milles üleilma kuulsate
diplomatide ja poliitikameeste arwamiste najal ära näida-

takse, millal ja misuguste tagajärjega praegune hiigla-
sõda lõpeb. Raamat on kerges rahwa keeles kirjutatud.

Hind 20 kop.

Saada igast raamatukauplusest ja ajalehemüüjatelt.

1. Mihkel Saaver, Belise wallast, Haapsalu maak.
 2. Jaan Kõrgesaar, Konowere wallast, Haapsalu maak.
 3. Mihkel Raudsepp, Konowere wallast, Haapsalu maak.
- Kõik tagavarawälised, praegu Austria sõjaväljal.

Belisori preislane.

Alfons Daudet.

Waat misuguse loo ma eila ühes Montmartre kortsis kuulisin. Seda rääkis ustaw Belisori oma seltsimeestele, ja et see sündinud lugu on, seal pole midagi kahelda.

„See oli teisel päewal peale ajutise rahu wälja kuulutamist. Naine saatis meid mõlemaid — mind ja poega — Ville-Neuve-Sainte-Georgesse, kus meil wäike majake on. Terwel ümberpiramitse ajal ei kuulnud ega teadnud meie tema saatusest midagi. Ma ei tahtnud kudagi poistest ligi wõtta; ma teadsin, et me tingimata preislastega kokku puutume, ja et ma neid kordagi weel näinud ei olnud, siis kartsin ma, et mul nendega waft mõni wastumeelne lugu juhtub. Naine ajas aga peale.

„Hilwa, hilwa, —“ ütles ta mu wastupunnimise peale. „Temale, waefekesele, on kibedaste wärsket õhtu waja.“
Ja tõeste oli tal, waefekesel, peale wiiekuldist kinnises, ritutud õhus istumist wärsket õhtu waja!

„Nii lätsimegi me kahetset linnast wälja. Ja kudas poistest röömustas, kui nägi, et ilmas on weel puud ja linnud alles. Kui röömsaste ei tibanud ta õues jalastestega mööda kiitnud wäljasi! Minu meel ei olnud sugugi röömus: teefi mööda wälkus liiga palju terawaotsalisi kiwreid . . . Ja misugused häbemata näod neil weel ei olnud? . . . Oli kole suurt enesewalitsemist waja et kiwratusele wastu panna, mõnele wastu wahtimist teha! . . . Aga kus mu wiha ju otse hinge tahtis mätta, see oli Villeneuves' se sisse minnes, kui ma endi äralaastatud ja rüüstatud atalefi nägin, meie majakesi purustatud uste ja akendega waatlesin, ja neid rööwleid ära rüüstatud tubades nägin talitawat . . . Willased pluused kuwastwad luutide ja aedade peal . . . Onnaks käis poistest kõik see aeg minu kõrwal ja igatord, kui mu käed ifeäransis kibelega hakkasid, mõtlefin: — „Waat Belisori ette, et ja poistest hädaohtu ei saada!“ — Tema ligiolet hoidis mind tagasi, ja siis ma mõistsin, miks ema mind teda nii tungiwalt kaasa kästis wõtta.

Meie majake oli küla wiimasel otjas, kõige wiimane paremat kätt, just jõe kalda lähedal. Ma leidfin ta ärarüüstatult, nagu kõik teiseltki majad. Ei mööbleid, ei akna-

klaasfi. Minult mõned lood õlgi, ja suure leentoli wiimane jalg suitses kaminas. Kõik ümbrus lõhnas fakslastest, aga neid ei olnud kusagil näha . . . Aga mulle näis, nagu kuullesin ma alt keldrist mingisuguseid häälest. Seal oli mul tislaripink, kus ma pühapäewiti töötasin. Ma käskisin last illewal oodata ja lätsin ise alla keldrisse.

Ei saanud ma weel uft hästi awatagi, kui laastude seest, mis ümber pingi wedelesid, suur pikk soldat wälja ronis; terme pika sõimuwalinguga, millest ma aru ei saanud, tuli ta minu poole, ja esimene, minu poolt wõeldama, asjaseisukorda seletama sõna peale, haaras ta mööga pihku . . .

Mul lõi weri pähe, kõik wiha, mis tunni jookful mu hinge oli kogunud, lõi leegitsema . . . Ma mõtsin pingi pealt wihi . . . Teie teate ju, sõbrad, kui raste käsi Belisori on, aga sellel päewal wist lendas Islanda wälk ise mu käewarde . . . Esimese hoobiga lamas soldat termes omas pikkuses põrandal. Ma arwasin, et ta hoobist ainult uimane on. Waatafin teda lähemalt . . . Ja mis te arwate, sõbrad? Walmis, mis walmis mu preislane, nagu wõlgust tabatud.

Mul oli kole ja õudne tundmus seda suurt teha enefe ees lamamas näha, ma polnud ju weel elu sees warblastki tapnud . . . See oli tore walget werd pois wäikesse keerdus mokahabemega . . . Jalad hakkasid mul lõdise, kui ma ta peale waatafin . . . Sellel ajal hüüdis mu poeg, kellel illewal igaw hakkas, kõigest jõust:

„Jsa! Jsa!“

Ültsilal kõndisid preislased, nende möögad ja suured jalad paistsid läbi wäike keldri akna. Kui nad nüüd sisse tulewad! — mõtlefin ma. — Siis on laps armuta kadunud . . . Tingimata tapawad nad meid ära . . . See mõte peletas hirnu furnu ees minust minema. Ma ruttasin teda pingi alla ära peitma, ajasin ta peale laasta ja puu puru, ning wiskasin laua otsad weel kõige peale.

— „Tulen . . . tulen kohe!“

— „Jsa, mis sul on? Sa oled nii walge näost! . . .“

— „Koh, lähme ruttu edasi!“

Nüüd wõisid preislased mind nii palju tõugata, kui tahtsid ja mu peale põrnitseda, ma ei oleks selle wastu protesterima hakanud. Mul näis, nagu ajaks meid keegi taga ja kiskendaks . . . Aga fillast ülemannes sain ma enesewalitsuse jälle tagasi. Seal oli palju rahwast, selles rahwaparwes poleks meid keegi kinni saanud wõtta. Siis tuli mul jälle meie maja Villeneuves meelde. Preislased wõiswad ta tasumise wihast põlema pista, kui nad sellel selfimehe surukeha leiawad, rääkimata sellest weel, et mu naaber, kalapüügi järelewaataja, ainukeseks prantslasteks Villeneuves oli, teda nad muidugi enda naabrimajas tapetud selfimehe pärast maha notitsid. Wõimata oli nii alatul kombel plehtu panna.

„Oleksin ma vähemalt ta sealt ära koristanudki . . .“ — mõtlefin ma, ja mida lähemale me Parisse jõudsime, seda tugewamine sai see mõte minu üle wõimust. Oli mis oli, aga ma ei wõinud selle mõttega leppida, et surnud preislane minu maja keldris wedeles. Tollimajani jõudes, ütlesin ma oma pojale:

„Mine nüüd otsekohe koju. Ma pean weel kellegi töetelli juurest läbi minema.“

Poissi jumalaga jättes suudedles, lätsin ma tulnud teed tagasi. Ma tundsin, kudas mu süda teda jumalaga jättes kokku kiskus, aga olin siiski röömus, et teda minuga ühes ei olnud.

Kui ma Villeneuves' se tagasi jõudsin, tuli ju widewit kätte. Teie wõite arwata, misuguse ettewaatuslega ma oma maja poole hilisin. Külas oli kõik wainne, meie moja feisis wana toha peal, udu sisse peidetuna. Jõe ääres feisid preislased reas, frontis, neil oli õhtune meeste ilelugemine. Kõige parem filmapill tühja majasse pugemiseks! Ma äärt mööda edasi hiilides, nägin ma naabrit oma wõrkusi wälja laotamas! Nähtawaste polnud kurtöö weel awalikuks tulnud . . . Sähen tupp, ronin keldrisse, — minu preislane lamab itkagi laastude all, kaks ilmatu-suurt rottit kõrbistawad ta kiwri tallal . . . Ma ehmatasin kangeste, nähes, et ta lõug liigub. Pilguks arwasin ma, et ta elusse tõuseb . . . Aga ei! Ta pea on külm ja raste. Ma peitsin

ennast nurka ära, ning otsustasin öö kätte tulekut ära oodata, ning lootsin siis, sellel ajal kui kõik magavad, teda keldrist välja tassida ja jõe wifata.

Ras surnu ligiolek, wõi mis asi see minu peale mõjus, aga mul näis, nagu läheks soldatite üleluge mine kol e, kole pikkamisi, ja nagu ei kõlbaks nende muusika kuhugilegi.

Wiis minutit peale seda kostis saabaste kabin, uste paukumine. Mõned soldatid tulid välja õue peale ja hakkasid kiskendama:

— „Hoffmann! Hoffmann!“

Waene Hoffmann lamas aga ilka waitfelt laastude all. Aga mina ei elanud kaugeleki lõbusaid minutite üle... Iga minut ootasin ma kedagi keldri tulema. Ma wõtsin furnu mööga ja istusin liikumata. „Noh, wennas,“ ütlesin ma endale — „kui sa seekord hädaft pääsed — siis ja pead küll Zumalat tänama!“

Hoffmanni asjata ootes, tulid ta seltsimehed majasse tagasi. Ma kuulsin nende saabaste rasket kobinat trepimööda üllesse minewat, ja mõni minut peale seda lorises kõik maja magajate norskamisest. Seda filmapillu ma ootasingi, et välja minna.

Jõe kallal oli hoopis tühi, kõik majad olid pimedad. Ma läksin kiireste keldrisse tagasi, kirjisin Hoffmanni pingi alt välja, panin ta jalge peale piisti, ning wõtsin siis ta selga... Aga kui kole-raste see rõõwel oli!... Peale seda weel hirm ja nälg, — ma polnud hommikust saadik midagi söönud... Mul näis, et ma kunagi jõe äärde ei jõua. Jõe kaldal käies, tundsin, nagu tuleks keegi mu järele.

Waatan tagasi, — ei kedagi... See oli kuu, kes tõusis... Mõtlesin, waat nüüd tunnimehed hakawad mu peale lastma...

Tagatipuks oli weel jões wesi langenud ja, oleks ma ta kalda lähedale pannud, ta oleks sinna, kui tänasje, seisma jäänud... Astun wette... Jäta on madal, aga jõud lõpeb otse, liitmed lähewad tangeks... Wiimaks, tükk maad edasi minnes, heidan ma oma koorma jõe... Mine reifima, sõbrake! Aga ta jääb jerohtude taha peatama — wõimata on teda paigast liigutada. Sükkan teda... Sükkan... kuhu! Onneks puhus õhtutuul: wesi jões hakkas tõusma, ma tunnen, et mu Mattabeus liikuma hakkab... Sead teed! Karastan ennast lonksu weega ja pööran kiirelt kaldale tagasi. Bileneuue sillast üle minnes, nägin ma, et üks must kogu alla wett ujus. Cemalt wõis teda lootsikuks pidada... Aga see oli minu preislane, keda jõe wool allapoole wiis.“

Lõhkewad kuulid.

Sagedaste leidub sõjameeste kirjades ja sõjafõnumites teateid selle üle, et waenlased lõhkewate kuulidega lastud, mis kohutawaid ja wäga raskeid haawu sünnitawad. Kuid kõik ei tea ometi mitte, mis need lõhkewad kuulid iseenesest on ja sellepärast toome lugejatele nende üle lühikese kirjelduse.

Harilikult on sõjapüüsi kuul wäike tsilindri taoline terawa otsaga seatinast pulgane. Tina ümber on aga lõwa nikkelist kord. Kui aga selle kuuli ots tõmp on, sealt otsast nagu tükk ära oleks lõigatud, siis teeks ta inimese ihusje tungides palju raskehaaawa. Weel kardetawamad on aga niisugused kuulid, mille teraw ots mitte tina täis ei ole lastud, waid teda katwa koore alla tühi ruum on jäetud. On ka kuulisi, millel see tühi ruum mingi pehme materjaliga on täidetud, mis kohe fondi wastu puutudes ära laguneb ja nii siis kohutawa haawa sünnitab. Warematal aegadel nime-tati tõmbiks lõigatud otstega kuulist dum-dum kuulideks.

Kõikide niisuguste kuulide tarwitamine on haagi konferentzil kangeste ära keelatud, kuid sõda oma metsikus

1. Jaan Silwit. Haawatud 20. okt. pahemast käest, praegu hospidalis.
2. Julius Bloom. Haawatud esimest korda 6. aug. paremast jalast, teine kord 23. webruaril mõlemist jalast ja parem. käest. 3. August Elstein. Haawatud esimest kord 6. augustil, teine kord 8. weebr. pahemast käest. Kõik kolm Riiaft.

tuhinas ei hooli keelust ja, nagu selgub, on nad ikkagi tarwitusele wõetud.

Kuid meie waenlaste poolt on wiimasel ajal weel pahemad kuulid tarwitusele wõetud, nimelt — lõhkewad kuulid. Need jätawad endiste aegade dum-dum kuulid kaugele enda warju. See kuul on lõhkeainega täidetud ja kui ta kehas fondi wastu jookseb, siis ta seal ka lõhkeb.

Niisugustest kuulidest kõnelesid juba esimesed haawatud, kes Austria wägede wastu wõitluse liinilt tagasi tulid. Soldatid kinnitawad, et parematel Austria lastjatel mitukümmend niisugust lõhkewat kuuli kaafas on.

Et need kuulid waenlasel tarwitada on, kinnitawad ka need haawatud, kellel fondid täitsa puruks olid lastud, kuna haaw otse kohutaw lõhki kistud mädanema läinud liha on. Wiimaks juhtusid meie wäed ka neid lõhkewaid kuulisi kätte saama.

Kui seda lõhkewa kuuli padrunit pealiskaudselt waatad, siis ei leia ta tema juures mingit iseäralikkust. Ta on harilikku padrunit nagu. Kuid seda kuuli on hoopis raskest padrunitist välja wõtta, kui näituseks harilikku kuuli. Kui ikkagi kätte saad, siis leiad, et kuul harilikult kuulist hästi pikem on. (Harilik kuul on 31 milim., see aga 41). Ta lähew sügawamine kesta sisse, nii et see, et ta pikem on, filma ei puudugi.

Kuid raskuse poolest on ta harilikult kuulist weidi kergem. Kui nüüd selle kuuli niklist koore kestpaigast katki lõikad, siis tulewad ka ta sisemised osad nähtawale. Selle kuuli sees on püsikene padrunit, mis lõhkeainega täidetud. Padruni teises otsas on pistong, kuna teises otsas püsikene nõel seisab, mis otse padruniti wastu käib. Wähwatuse ainet on selles kuuli sees olemas padrunitis 0,7 kuni 0,9 grammi. Riipea kui kuuli ots kuhugile wastu puutub, inimese keha sees fondi wastu, lööb nõel padruniti põlema. See sünnitab õige hulga walget suitsu, millel lange wäawli hais on. Selle tagajärele lõhkeb ka kohe kuul. Wuidugi sünnitab see siis inimese sees lõpmata suurt häwitusi ja niisuguse kuuli haawad on juba wõimatud parandada.

Seda kuuli waadeldes peab tunnustama, et see wäga peenikene töö on ja nad on hoolega sellekohastes wabrikutes walmistatud. Wõib arwata, et nendega on rohkestes katseid tehtud.

Lääne väerinnal. Inglise võtavad Saksa kaevandi ära.

Nendest kuulidest on Venemaal hoolega päevapildid tehtud, neid on kätte saadud ja muidugi tuleb nende tarvitamine peale sõja lõppu raste hukkamõistmise alla ja vaenlane peab oma tegevuse eest, mis igasugustest inimlikest piiridest üle astub, aru andma.

Cesti sõjameeste kirjad.

I.

... Praegu istun ma tuleliinil kaitsekraavis ja kirjutan seda kirja. Vaenlase pääsikuulid lendavad üle pea kui parrud ja suurtüki kuulid languvad küll ette, küll tahapoole kraavi. — Teie küsite: „Mitu lahingut ma juba läbi teinud olen?“ Ei ole enam heaste meeles, aga 19 lahingut ja 6 tikuõitlust mäletan veel hästi ja iseäranis üht, millest siin kohe pikemalt kirjutan: Olime 4 lahingut 3. juures õnnelikult võitnud, aga viies oli jällegi ees: Pidime 3. juurde vaenlasel tee takistuseks ette ruttama, nii ruttu, kui vähegi võimalik ja meie polk pidi kõige esimeseks sinna jõudma. Kui mitu päeva ja ööd käinud olime, jõudime viimaks ühte Poola külasse, kus meid puhata kästi, et hommi kü wärskel jõuga lahingusse astuda. Karaulid pandi välja ja meie heitsime rõõmuga puhkama.

Kõigest pooltundi saimegi puhata, kui juba hüüti: „Ruttu, ruttu ülesse! Vaenlane tahab meid ümber piirata!“ Kui wälk olime kõik jalul ja sammustime edasi. Öö oli pime, mets lohises ja wihma sadas, et lahus. Cespool kõlasid üfiskud pääsi ja suurtüki paugud. Hommi kü widewikus saime vaenlasega kokku. Siis algas wastastikku kõwa tuleandmine. Korraga anti meile käst: „Walmistage 20 minuti pärast tikuõitlustele!“ Vaenlase suurtükid, kuulipildujad ja pääsivad saatsid kuulid kui rahet meie peale. „Edasi, edasi!“ kõlab roo komanderi hää. Mina olin esimesel liinil, paremat kätt äärmine. Järsku kõlab waki karjatus minu kõrwal. Pead pöörates näen, et meie oteljoni (jaoskonna = 15 meest) komander minu kõrwal maas lamab. Ruttu astun tema juurde, kumardan ja wõtan tema käest kinni, küsides: Kas olete haawatud? Tema ei wasta sõnagi. Oli surunud. Vaen-

lase kuul oli rinnust läbi läinud, nagu aul tunnistas rinna kohal, sineli sees. Jälle kõlas käsufõna: „Edasi semjonowid! Tõud ette!“ Kurwa südamega pidin oma armsa sõbra surununa maha jätma ja hirmsasse tikuõitlusesse tormama. Pooltundi ihu ja hingega ropsumist, ja wõit oligi meie. Olime neid poolelti ümber piiranud. Seal langes neid palju wangi ja saime palju kuulipritsi ja suurtükka. Üks mees oli meil suure kasuga ja wäga tugew. Kui tikuõitluses olime, siis tema ei hakanudki tiku otstast sakslast ära raputama, waid wistas sakslase tükuga üle oma pea selja taha, nagu „erne kahla“ (?), kuni viimaks ise mõlemist käest tükuga haawatud sai. Nõnda oli see lahing jälle õnnelikult möödud. Siis tuletasin ma meelde, et see wägew käsi, kes mind sõja algusest kuni sissajani hoidis, ka nüüd sellest ägedast lahingust mind wälja aitas. Lootuse peale lähen ma alati wõitlusele, et meie isamaa vaenlase hirmu alt wabaks saaks ja, kui mina seda wabadust näha ei peaks saama, siis mäletagu teised kodumaal, et mina ja minu Cesti wenda selle eest oma elu oleme ohwerdanud. Sellepärast hüüan:

„Jookstu higi, jookstu weri

„Undkem vaenlasele tuld!

„Waba olgu Lääne meri

„Waba Cesti muld, ja tuld!“

Lühawõtte pühadest on mul nii palju teatada, et küll tuleliinil olime, aga walitses rahu järgmisel põhjusel: Pühade laupäewa õhtust ööd oli kõwa tuleandmine wastastikku, aga hommi küst ööd jäi waitsemaks. Weel walitses pimedus lahinguwäljal, kui palwelauluga, Keisri lauluga ja hurraa hüüdmisega pühast vastu wõtsime. Siis jõudis ka pühade pruukost liinile. Iga mees sai: 5 naela saia, 1 nael wõid, 1 nael teeworsti, 1 nael sinki, 4 muna ja pränikuid pealekauba ka. Kui esimese püha hommi kü päike tõusis, sündis kena nali: vaenlase kraawist lehwitati walgeid lippust, et meie enam et lajeks. Meilt lehwitati wasta. Jäi kõik waitseks. Siis tuliwad kõik kaitsekraawidest wälja, meie ja nemand ja wahiwad uudishimulikult wastamisi. Viimaks läksid 5—6 meest meie poolt nende poole. Ka nende poolt tuli sama palju meie poole. Kest sõjawälja saawad kokku. Teretawad kättpidi, soowivad häid pühi j. n. e. Esiotsa ei lubatud palju mehi, aga pärast olime palju koos. Jagasti

ühtsele suitfui ja rääktsid mis mõistsid. Lõpuks tegid isefeskis maha, et pühade ajal kumbki teist ei lase, ja nii olidki meil waitfied pühad. Käifime wabalt hultumas ja — nemad niifamuti. Ilmad on fiin soojad, 15 wersta tuleliinist eemal künnawad põllumehed wirgalt, aga Cestimaal peab weel lund olema. Mul on seniajani küll hea terwis olnud, pole kordagi haige olnud. 4. aprillil peame jälle tule ette minema, saab näha mis tuleb.“

August Truu.

II.

8. mail 1915.

Dõ läks meil nii rahulikult mööda, et mitte ühtegi piitsi ega suurtiiki pauku kuulda ei olnud. Kõik meie sõjakangelased puhtasid oma päewafest wäsimusest, mis neil nii raste ja hädaohtlik. Siin mägedes on ainult mõned meie eelwahtide salgad, mis nii tihti fiin imber luuramas käiwad ja waenlasti filmas peawad, et ta ilma teadmata meie isamaa poegi ja sõjakangelasi äratama ei tuleks ega nende dõrahu ei rikuks, sest see päewane raste töö nõuab ju puhtust ka. Waenlase wäerinnal walitseb samasugune waitus kui meie poolgi, ka nendel on oma eelwahtide salgad wälja saadetud, sest meie poolt dõsist pealetungimist kardawad nad wäga. Terwe dõ läbi lasewad nad rafetta meie kaewikute peale, mis pimeduse päewawalgets muudawad. Kõik ümbrus on meil fiis selgeste näha ja ühtlasi ka nende kaewikud. Meie dõsine pealetungimine teeb neile alati surmahirmu, kuna meie tangelased aga seda hirmu ei tunne, sest nad on sellega nii ära harjunud. Estimesel selle kuu päewal tuli meil weidi taganeda, kusjuures waenlase peaaegu lõfku meelitafime ja taganedes kõik jõe ja raudtee fillad õhtu lastime, et waenlane meile nii pea järel ei saaks tulla, kuna teisel selle kuu päewal meie endale dõsise ja kindla seifutoha walifime, kus ka kobe tuhanded käed korraga töös olid endale kaitetraawisi kaewamas, kus waenlase kuult eest wõib julge olla. Pea olime me oma töõga walmis. See oli D. alevi all, Karpati mägede ääres, kus meil juba mõne tunni päraft äge wõitlus algas, mis juba kahelksa dõd ja päewa testis ja ifta hirmsa hooga edast kestas, ilma selle peale waatamata, et nende furnutehadest suured wallid on tekkinud, mis meid lastmasti takistawad. Tuhandeid langeb neid meie kätte wangi, aga sellest hoolimata tungiwad nad terwetes kolonnedes meie peale, mille puhul aga meie shrapnellid ja piitsikuulid neid kui rahega üle küllawad. Kes aga oma nägu julgeb nähtawale tuua, see langeb, ja hirmus kuulirahke sunnib neid peagi taganema. Wäga hirmsat pilti pakub lahinguwälil waatleja filmale, kus kõik ümbrust furnutehad katawad. Austria soldatid, kes meie kätte wangi on langenud, teawad tõendada, et nende wäerinnal juba dige noorukeljed ja wanad raugad tule ette on saadetud. Kõigest wõib arvata, et tõeste neil tõsine filmapilt käes on, kuna aga lõppu weel küsagiltki näha ei ole. Lahingud kestawad weel suurema hooga edast, kuna üks nende kaewik teife järele meie kätte langeb. Nii on lugu fiin lahinguwäljal. Ilmad on meil fiin kaunis kenad ja ilusad ja selged, wiljapuud on meil ka täies õitehtes, nii et lust on neid waadelda. Ja kuna ka teil kallil kodumaal on lewade tulnud oma täies õitehtes ja suwiste pühad kätte jõudnud, fiis soowin ma ka kõigile, omastetele, sugulastele ja sõpradele häid ja õnnelikaid suwiste pühi fiit kaugelt waenuwäljalt, kus ma praegusel filmapilgul wiibin ja neid Saksa rüütteleid teife ilma saadan. Elage hästi ja ärge kurwastage endid, sest pea wõiwad ka meile röömpäewad tulla. Ka tagawarawäeline Oskar Lofsmann soowib terwiseid.

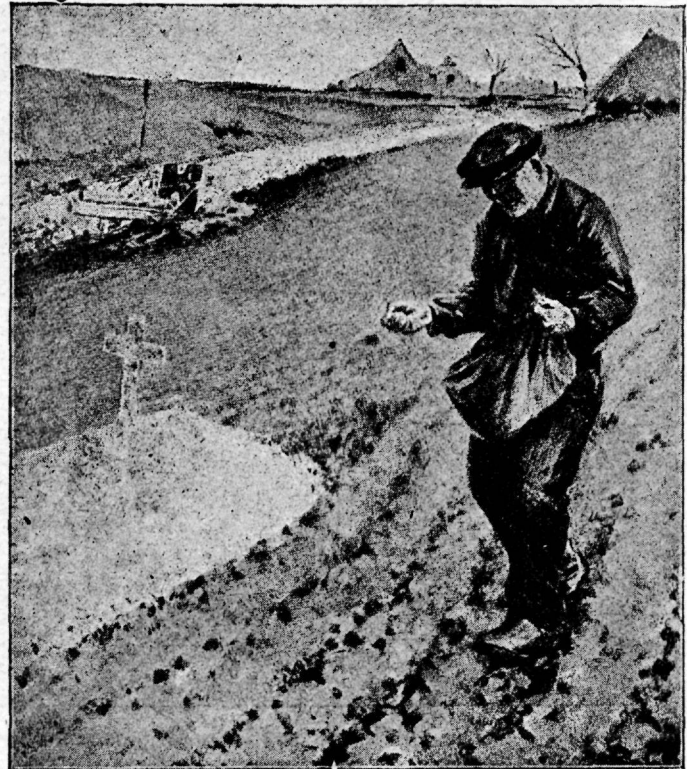
Alexander Lofsmann, Narwast.

Ma k f j m i l i a n M e l z o w, kelle pilt meie 40. sõjanumbris ilmus, on jakslaste kätte wangi langenud.

A u l e i d N a w i, kelle pilt meie 40. sõjanumbris ilmus, on peast rastehte haawatud.

J a a n P i l l, kelle pilt meie 29. numbris ilmus, on 19. märtil R - s kahel korral jalast haawata saanud.

Teist korda sõjawäljale sõites jätan kõiki tuttawaid ja ametiwendi jumalaga **Wasfli Nieporent**, wabatahtline.

Poolamaal. Siljutifil lahinguwäljal tärkab uus elu.

Lasketraawis.

Ult lasketraawi põhjast
Ma waatan ülesse:
Jm waitne, päite soojalt paistab
Ja linnud röömsast laulawad.

Kuid äkki kargatab õhus,
Kõik ümbrus kui wärskeh,
Õht wingub kui kangeft marust,
Kui merel tormifil dõl!

See on lahingu alguse pidu,
See eelmäng suure ooperi jaoks,
Mis selgeste teadustab meile:
Mäng algand elu-furma peal.

Kuid hirmu meil ei tee see muusif,
Me julgest seda kuuleme pealt,
Wõitleme wahwast, kuni wõitluse lõpul
Wõit meil kindlaste püsima jääb!

Lasketraawis, 20. aprillil.

J. Leppit.

Poll, kus mina wiibin, on R. kütide poll. Mina olen ainuke eestlane fiin. Oleme waenlastest umbes paaritaja sammu kaugusel. Pühade aeg oli fiin üsna suurepäraline: käifime jakslastel wõõrsiks ja ka nemad käifid meil. Oli üsna kui ei oleks sõda olema. Kõik kolm päewa oli päris waitne, ka praegusel filmapilgul on meil ainult suurtiikwõitlus, piisidtega ei ole miskit peale hakata, sest et keegi emast lasketraawist ei näita. Ilmad on fiin üsna soojad, ifegi puud löõwad juba roheliaks.

J. Leppit, Tallinnast.

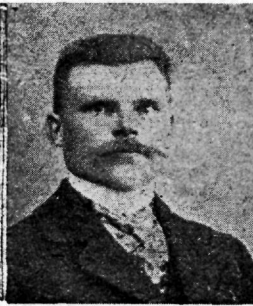

Ludwig Roos,
Albu w. Tegewas
õjawäes.

Johannes Tõnso,
Kaarli w. Õjawäljal.

Aleksander Tõnso,
Kaarli w. 2. ott. langenuid.

Eduard Tõnso,
Kaarli w. Tegewas
õjawäes.

Mihkel Wendt,
Portuni w. Õjawäljal.

August Rätsep,
Suljal. Tegewas
õjawäes.

Jakob Kirjpu,
Küti w. Teated puuduvad.

Karla Wiiding,
Summul. w. Õjawäljal.

Jüri Kulla,
Põideti. Õjawäljal.

Martin Weinberg,
Sulgust. Tegewas
õjawäes.

Johannes Baher,
Saaremaalt.
Õjawäljal.

Peeter Kudrin,
Tallinnast. Sakslaste
wastu wõid. haaw.

Heinrich Viliblas,
Wabatahtlik Tapalt.
Õjawäljal.

Joann Nellis,
Saaremaalt.
Teadmata tabunud.

Aleksander Rand,
Koolilõpet. Tegewas
õjawäes.

Julius Karri,
alamohw. 9. ja 21. now.
haawatud.

Karl Janson,
Tallinnast. Tegewas
õjawäes.

Paul Michelson,
Tori w. Käest haawatud.
Aueste õjawäljal.

Kustaw Talfelt,
Sakki w. 28. jaan. tead-
mata tabunud.

Josef Hollmann,
Kurna w. Dragun. Tege-
was õjawäes.

Johan Purga,
Taruastufl. sõjaväeljal.

Eduard Preeks,
w. alamoh. Saadjärwe w.
% oft. langenud.

Daniel Lodesson,
Põlwast. sõjaväeljal.

Andres Linn,
Taruastu w. sõjaväeljal.

Johann Rõbbis,
W. Suislepil w. 9. nov.
haawatud. sõjaväeljal.

Karl Adamson,
Rõnnu w. Tegewas
sõjaväes.

Gustaw Adamson,
Rõnnu w. Sakamaal
wängis.

Rudolf Adamson,
Rõnnu w. 17. aug. Aufr-
ria wangi langenud.

Tõnis Waldmann,
Diso w. [E]lberi flitt. [E]
Austria wängis.

Jaan Waldmann,
Diso w. Tegewas
sõjaväes.

Aleksander Tabur,
Tallinnast. 9. nov. jalast
haaw. Kodus paranusel

Johannes Treier,
Tallinnast. 19. jaan.
teadmata kadunud.

Ferdinand Käär,
W. Ngulast.
sõjaväeljal.

Oskar Kull,
wabatabfl.
Weinjärwe w. sõjaväeljal.

Hans Aren,
Saimre w. Raudee
bataljonis.

Willem Brenner,
Mõo w. Aurabade saa-
mifets ette pandud.

August Treiel,
Rannust. Käest haawatud.
Müüd haigemajas teenist.

Jaan Soe,
w. alamoh. Toropetsist.
30. aug. E. all wangi lang.

Jaan Pähn,
Wõru kr. Suurtükiväe.
lasena sõjaväeljal.

Aleksander Mustfon,
Wõru kr. Tegewas
sõjaväes.

Josep Esfamogiwi,
Saijemajas.

Boris Stafetow.
Saijemajas.

Aleksander Aasa,
Eihulast. Tegewas
sõjawäes.

Wasili Shubnõi.
Saijemajas.

Tõnis Graumann,
Saulsept w. W.-Jaap. sõjas
olnud. Tegewas sõjawäes.

Johan Laurison.
Sõjawäljal.

Eduard Sennon,
Amanduse w. Teated
puuduvad.

August Seemen,
Woorust. Teadmata
tabunud.

Karla Tismus,
Ealinnast. Sõjawäljal.

Jaan Grosberg,
Rustatult. 28. märtsil
Saksa wangi langenud.

Johannes Mereküll,
Sartu w. Sõjawäljal.

Mihkel Mereküll,
Sartu w. 15. jaan. W.
all langenud.

Otto Mereküll,
Sartu w. Sõjawäljal.

Adu Mägi.
Saawatud ja sõjawäljal.

Johannes Siimon,
Juuru kib. W. all
jalast haawatud.

Aleksander Lohu,
Saawatud.

Jaan Nahkle,
Suiflest. Saksa wangi.

Hans Orno,
Keilast. Georgi ristil
saanud.

Eduard Orno,
Keilast. 27. märtsil
teadmata tabunud.

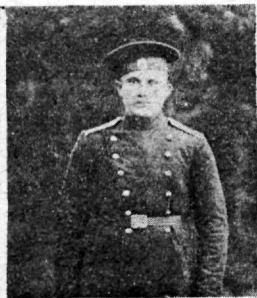
Hans Kresla,
Suiflest. 24. nov. R-s
käest haawatud.

Karl Wöngermeld,
Tegewas sõjaväes

Rüstaw Uudewaldt,
Paide kr. sõjaväeljal
haigeks jäänud.

Karl Uudewaldt,
Paide kr. sõjaväeljal.

Julius Tell,
H. Antsla w. Tegewas
sõjaväes.

Johannes Ulit,
Jäärja w. 23. jaan. W.
all langenud.

August Wört,
Ambla w. Siberi kätt.
Saksa wangis.

Jaan Rumpel.
Sõjaväeljal.

Rudolf Siiral,
Sakslst. sõjaväeljal.

Johannes Siiral,
Sakslst. sõjaväeljal.

Johannes Trumann,
Meistkust. Suurtüütle-
lasena sõjaväeljal.

Oskar Traumann
Saaremaal. Teadmata
kadunud.

Roman Siiral,
Sakslst. sõjaväeljal.

Hans Lammor,
Wellsa w. Saawatud ja
uueste sõjaväeljal.

Wilhelm Parnaul,
Maria w. Rahel korral
haawatud.

Jüri Ribbar,
Kooliõpetaja Wändraht.
Tegewas sõjaväes.

August Krusmann,
Wellsa w. sõjaväeljal.

Priidik Eichbaum,
Saapsalu kr. 15. mail käest
rasteste haawatud.

Rüstas Eichbaum,
Saapsalu kr. 20. aug.
teadmata kadunud.

Jüri Eichbaum,
Saapsalu kr. sõjaväeljal.

Artur Tomasson,
Tallinnast. sõjaväeljal.

Saksa summadan. Selle 42-sentimeetrilise Kruppi suurtüki kuuli lastsid sakslased Verduni pommitamisel välja, kuid see ei lõhkenud. Võrdluseks on tema kõrva seatud: paremalpool — Prantsuse 75-milimeetrilise ja vasemalpool — Saksa 77-milimeetrilise suurtüki kuul.

Rekruti lahkumine.

(Muusika: Последний нынѣшний денечекъ.)

Nüüd, sõbrad, viimast tundi meie
 Veel aega mööda saadame,
 Seft peagi maha jääte teie,
 Kuid mina truuks jään troonile.

Sind, mõrsja, jumalaga jätan,
 Veel suud sul annan emate,
 Seft homme juba piisfi wõtan
 Ja pööran sammud wõõrsele.

Ka sõbrad, tutwad, jumalaga,
 Rätt pigistan teil südamest.
 Ma teie õnnesoowidega,
 Wõib olla, lahkun igawest.

Kui saatus tahab, et ma peaksin
 Kord wõõral pinnal surema,
 Ma, sõbrad, teile truits jääksin
 Ja sulle ka, mu kodumaa.

Kui aga elusalt ja tervelt
 Te sekka veel kord ilmufsin,
 Siis wana sibe tõuseb wärstelt
 Ja kätt teil jälle surufsin.

Nüüd jumalaga, wile puhub,
 Rong hakkab peagi liikuma.
 Ta mind te filmist eemal uhub . . .
 Veel hüüan: „Õitse kodumaa!“

J. Kuulipiibuja.

Uut moodi maksutäht.

Wana Kodara grahw ja tema halli peaga metsawaht, pill Muru-Peeter — need passisid kahekesi hästi kokku. Grahw oli „laia lõugega“, nagu eestlane ütleb, ja Muru-Peeter ei olnud ka aupaatlik; grahw oli „äkilise käega“ ja Muru-Peeter „ei pühitsemud ka palju.“ Kui need kaks kokku juhtudes tõrelema ei hakanud, siis sõimasid nad lahtu minnes üksteist kindlaste, ja ühtki kuud ei läinud mööda, et Muru-Peeter grahwile ja grahw Muru-Peeterile üles ei ütelnud.

Sellest hoolimata jäi aga kõi wana wiisi — juba kolmkümmend aastat: grahw mõisnikuks ja Muru-Peeter tema metsawahiks. Minult ühes punktis ei läinud nad kokku: grahw oli kange mees lubama ja lubamist unustama, Muru-Peeter aga tahtis, et kõi lubamised ka täidetud saaksid.

Tedre mängu ajal oli Muru-Peeter hea paiga välja walinud ja grahw nii ligidale ära peitnud, et sellel tõeSte õnnets läks tedre paugu pealt maha tabada. Ta oletas rõõmu pärast hõistanud, kui raswane lind otjadelt maha pabises; aga ta pidas ennaft. Alles siis, kui ta Peetriga jahi-õnni ette maha istunud ja „pruukoosti“ kinni pistnud oli, andis ta südamele woli.

„Peeter!“ ütles ta ja patsutas metsawahile õla peale. „Täna on mul nii hea tuju, et sulle kas tõmme rubla kingitsin!“

Peeter waatas grahwile umbusklikult filmi pilgutades otja; siis tõusis ta ülesse ja waatas uurwalt igalepoole ringi.

„Mis ja siis nüüd nii wahid?“ küsis grahw uudis-himulikult.

„Ma waatan ainult,“ wastas Peeter üksluiselt, „kas siin kedagi ei ole, kellel selle wästu midagi ütelda oleks!“

„Tahaksin teada, kellel selle wästu midagi ütelda wõiks olla!“ ütles grahw ja naeris. „Pealegi kas ma raha sulle ometi ei wõi anda, seft mul ei ole kopikatki kaasas!“

Seal waatas Peeter wõdriti.

„No jah,“ ütles ta, „terwe aasta läbi on grahwiherral raha kui raba, aga kui ta kord oma metsawahile tahab anda, siis ei ole tal muidugi kopikatki!“

„Sellepärast ei pruugi ja tõhe nii karsitaks saada!“ ütles grahw ilka veel heas tujus. „Kui sa pühapäew mõisa tuleb, jaad oma raha!“

„Ja muidugi!“ naeris Peeter kihwtijelt. „Seda me juba tunneme. Tulen ma mõisa, siis ei ole grahwiherral kodus, ja kui mul üks sõna ülestiga suust välja lipatab, siis lendan ma ise ka seitsmet kanti utsest välja ja trepist alla nagu minema kord — praegugi olen veel rihluisst kange!“

„Noh, tahab seda eht koguni minu, käest kirjalikult?“ küsis grahw, juba pahajaks saades.

„Kõige kindlam oleks see muidugi!“ andis Peeter wastuseks.

Grahv soris kõik taskud läbi, aga ei leidnud seba, mis ta otsis. „Peeter!“ ütles ta. „Mine too mul tükk paberit, mul ei ole raasugi kaasas!“

Peeter kobas oma taskuid ja ei leidnud sealt ka midagi; siis läts ta onni, ajas seal kõik kolud ringi, ja ta asjata. „Mul ei ole kord juba õnne!“ ütles ta nukrast, kui wälja tuli.

„Noh, näed ja, seal ei wõi ma ka aidata!“ tähendas grahw lõbusalt, sest ta oli wahpeal juba oma järele mõtlemata lubamist kahetse nud.

Aga korraga ajas Peeter filmad laiali ja tegi üsna rõõmsa näo. „Seal ta on!“ ütles ta iseenesega rahul olles ja astus uute findlite huniku juurde, mis grahw paari päewa eest sinna jaatnud, sest et jahi-onni wana katus mõnest kohast libedaste kohendamist nõudis. Mõne filmapiigu walis ta, tõmbas siis puhta-walge, fileda findli wälja ja tõi grahwile.

„Eo,“ ütles ta rõõmsalt, „grahwiherra kirjutawad maksutähe sija peale; see on niisama hea kui paber!“

Natuke aega tõrjus grahw sellele arwamisele wastu; siis aga, kui ta muud pääseteed ei leidnud, wõttis ta pliiatsi ja hakkas kirjutama.

„Nii siis, wiis rubla lubasin ma?“ küsis ta luurawalt ja piilus Peetri poole.

„Ja muidugi, miks siis mitte kõigest wiiskümmeend kopikat?“ torijes Peeter. „Kümme rubla lubasid grahwiherra mulle, ja maha tingida ei lae ma midagi!“

Seal ohtas grahw südamest, kirjutas kümme rubla, riputas oma püksi õlale ja tõmpis minema, ilma et „jumalagagi“ oleks öelnud.

Peeter waatas tale järele, õdrus käsa ja naeris. —

Pühapäewal tõmbas Muru-Peeter omal kirikutuue selga, wõttis oma findli taenla alla ja läts alla mõisa. Mõisa-rahwas, kes temale wastu tulid, tegid imestanud filmad ja mõija dues jooksid teener, kutsjar ja kott kottu teada saada tahtes, mis imelik findel see Peetril taenla all on. See aga ei hakanud nendega palju rääkima, waid läts otsekõhe trepist ülesse grahwii juurde. — Grahw wahtis ainalt wälja ja tema kirjutaja kirjutas laua ääres.

Muru-Peeter teretas wiisatalt ja ulatas kirjutajale findli.

„Mis pean ma selle findliga tegema?“ küsis kirjutaja imestades ja raputas pead.

„Findel ja findel!“ wihasstas Peeter, „ega see findel olegi; see on grahwiherra maksutäht — ja ma tahan oma raha saada!“

„See ei lähe ikka kudagi!“ ütles kirjutaja. „Kudas peaksin ma selle oma paberite ja arwete wahel mahutama — see ei ole ju paber!“

Seal lbi Peetril weri näosse. „See on juft niisama hea paber, nagu iga teine paber!“ kawatatas ta wihaselt ja wirutas findli nii kõwaste laua peale, et tint tindipotiist wälja pritsis. Nüüd tõmbas kirjutaja enese ehmatades küüru, pistis käe taskusse ja maksis Peetrile tema kümme rubla wälja.

Terwe selle aja läbi oli grahw ainalt wälja waatanud ja sõrmedega klaasi wastu trummi löönud; alles kui Peeter ufest wäljas oli, waatas wanaherra piisut ringi ja nägi parajaste weel, kui metsawahst ufest wälja minnes temale selja taga pikka nina tegi.

See oli liiatas palju grahwile; aga ta sundis ennast rahule ja neelas sapi alla.

„Oh pagan, nüüd jättis see wana rebane mulle weel allkirja andmata, et ta raha kätte on saanud!“ ütles seltsamal filmapiigul kirjutaja ja tahtis metsawahile järele jooksta. Aga seal wõttis grahw findli. „Selle eest muresten ma ise!“ ütles grahw ja astus wälja palkoni peale. Seal paenutas ta ennaft sügawalt alla, sihtis, ja kui kurja aimamata Muru-Peeter üliõbusas tujus parajaste alt mööda läts, wirutas ta tale findli juft terawa otjaga turja peale. Muru-Peeter kargas ühe jala peale ja kistus pea walu pärafi õlanukkide wahel.

„Ega see sulle walu wõidunud teha? See on ju ainult paber, nagu iga teine paber — alla kirjutama pead ja!“ naeris grahw.

Formisjoosule!

Prantsuse kunstniku sulejoonistus.

„Ah jah!“ hüüdis Peeter lahket nagu tehes alt wastu, „ma ei tundnudki — ainult piisut nagu ehmatasin!“

„No muidugi! Mis sihute paber siis ikka wõib teha!“ tähendas grahw pilgates. Siis astus ta tuppa tagasi, klaasust enese järele kinni tõmmates ja naeris walju häälega nii et kõht wabijes.

All seisis kott, toapoiis, peremansel ja kutsjar Muru-Peetri ümber, naerisid laginal ja nökkisid teda. Peeter aga ei teinud wäljagi ja kirjutas pikkamisi oma nime täielikult findli peale.

Kui ta walmis oli, walgatas ta mõisarahwa poole paar torda sapiiselt-pikkawalt filmi, wõttis siis findliga hoogu ja hüüdis täiest kõrist: „All ära, grahwiherra, kwiitung tuleb!“ Ja seltsamal filmapiigul lendas ta juba findel palkoni ufse suurest klaasruudust klirinal läbi.

Nüüd aga oli Peetril tuline rutt minema saada.

Reflector.

Trükkist ilmunud uued raamatud:

Tasuja

Rurbmäng kuues pildis 13. aastajajast, Ed. Bornhöhe sellel sama nimelise jutustuse ainetel N. Trilljäre. Hind 1 rub.

Kalapüüdjä käsiraamat.

Kala- ja wähipüügi saladused ja uuemad piilgiriistad. Täielik juhatus, kudäs häid söötasi walmistada ja kalu õngitseda, ühes kodumaa kalade kirjeldusega. Raamatust on 25 pilti. Hind 50 kop. Saada igast raamatukauplusest.

Õnn on ligidal ja võimalik.

"Kas sõidate tänawu Krimmi suvitama?"
 "Seda ei tea ma enne tulewat nädalat."
 "Kudas nii? Miks mitte waremalt?"
 "Ei, alles peale wõiduloosi piletitte wäljaloomist saan ma teada, kas — mu pileti mulle wõimaluse sõitmiseks annab."

Herra Zsbergi tõusmine ja langemine

ehk
 tükkide suurte meeste biografiast.

Tema karjera algas minestamisega "Päewalehe" asutajate koosolekul. Peale selle kui tale olid küllamad kompressid pandud ja kriiwiskliki (Cesti keele Juudastit) nuusutada antud ja temase elu tagasi tulnud, läksid arwamised tema üle lahku. Ühed pidasid minestusesse langemist haiguse tundemärgiks ja arwasid, et teda tuleks hullukoera rohu õitega joota, aga teised arwasid, et ta ainult ausa ja ilmajüüta siidame pärast on minestanud.

Ja wiimaste arwamine wõttis wõidu.

Ja sellest ajast peale algabki herra Zsbergi poliitiline karjäär.

Mõned aastad läksid mööda, kui ta ennast nii ütelda seltskondlikes tegewuses ette walmistas. Sellel ajal nähti teda hooliga strategia õpetust uurivat, sest tale läks seda ta edaspidiste suurte lahingukäikude jaoks tarwis. Kõige wähemalt usku ta seda tarwis minewat.

Ja nii mitmegei mehe pea kohal hakkasid ähwardawad tõuepilwed kogu tõmbama nagu mustad lambanahad parfüüri parfüüri.

Õfimehed, kes walutawa siidamega ümber käisid, olid gaasfabriku mehed. Näis, nagu oleks plahwatawad gaasid nende siidamesse kogu kogunud, mis igal filmipilgul wõisid nad wastu taewast paisata. Mõnus herra Kõlmit astus

pisi ja istus ettewaatlikult ja waatas hirmuga, kui herra Zsberg strategia tartust uuris. Kui keegi ta tufase oleku põhjust uuris, ütles ta, et kõht ei olla korras.

Ja kui lahing tuli, ei wõtnud ta suurühtki niigi kaugele, ei aidanud ta manöwerdus ja ta lendas wastu taewast, nii et teda niitidel ajal tepe wäga harwa näha saab. Siis ütles äi tale: "Ela niitid omas majas, mis uhkem ja suurem on, kui kõik linna majad, olgugi et ainult paartuhat rubla palka said, ja pea mu tütart au sees." Ja herra Kõlmit sai aru, et see ka raske ajal see kõige parem nõuanne oligi.

See kõik kaswatas herra Zsbergil siidant. Ta raputas oma pead, ja kui tundis, et tol sugugi enam waljaid peas ei olnud, hakkas ta eest ja lõpuks üles lööma. Ta wõttis taskuraamatu, kuhu ta kõikide selle ilma wägewate nimed üles tähendas, teda ta tahab tulesse ja põrmu tallata. Ta sõitis wahest pealinna, kus kõik kadetid ta ees maani kumardasid ja tale hüüdsid: "Au sulle, kes sa õõd kui päewad wõitleid ja ifegi magades kätega woodis wehid."

Kui niitid nähti, et ta liiga peruks oli läinud, katsuti tale wahest ka pisi-tasa raudu suhu panna, aga see ei läinud enam korda. Ta tegi põhjatu halba. Kui hea oli ennemalt neil kõigil sõõgi peale leiba kuusse lasta, aga niitid ajas paljas mõte Zsbergi peale hirmujudinad üle keha ja jälle hüüdsid mõtted mingisuguste arwede juurde tagasi. Ka unes nägid nad kiwisildast ja tõrwatud papikatust ja korbast: 130, 175, 214 jne.

Kui aga uulitsal Zsbergi nägid, tuli niisugune tundmus, nagu oleks elus konn põue pistetud.

Pikkamisi käärisid äitsepilwed raskest wanutatud kanga wiisil linnategelaste peade kohta ja ähwardasid igasuguse päikesekiire jäädawalt kinni matta.

Midagi oli salakatte taga põitsemas, kuid ükssitud sümptomid näitafid juba tagajärge.

Kord jooksis Zsberg linna mööda ümber ja hüüdis wäiksel turul ja suurel turul, et ta toimetaja Laofe on kinni pannud. Paljud ei saanud sellest aru, aga kui töde füiski selgus, ütlesid mitmed, kes lohtu ulesandest selgeste ei ole aru saanud, et kohus nõtrade ja jõuetute kaitsmisets just ongi asutatud.

Kuid omegi kaswatas see Zsbergi siidant sees ja ta kawatfused käisid kaugemale. Kui oma ajal jaksalafed ta enda hulgaft wälja heitfid, siis tunnistas ta enefe eestlafeks, olgugi keeleta eestlafeks ja kui niitid eestlafed leidfid, et temaga midagi pole peale hakata, läks ta turul sibulakaupleja juurde ja ütles: "Nuusuta!"

"Hea küll, mis siis."

"Mina hoian teie poole, ja sõõn juba kolm nädalat järge mööda sibulaid — wõitlen teie kasude eest."

Ja ta kinnitas, et olla omale uue kodu leidnud, uued lahtised käed ja ta wandus kõigele sellele, kust ta ära heidetud (ta ise ütles lahkunud) suurt kättemaksmit.

Kõneldaske, et ta olla lastnud järele kuulata, kas wangiroodus juhtumisi wabasi platfisi on, sest ta mõeldab peatselt sinna saata riitlimõisa omaniku ja Ahwenja ja mõne teise mehe.

Ja need mehed käisid ringi, pead maas ja nägudeft kahwatanud.

"Kas sa oled süüdlane?" küsis siida.

"Kas inimene wõib enefe süüid teada, kus sa seda teada wõid, sest ega siis inimene oma süüid üles kirjuta ja aja-lehes teada anna. Uga wõib olla, ja pealegi, kui kohus nõr-kade kattfeks on, wõib imelikka asju juhtuda. Ja eks ole ka süüta inimesi aastakümneid sunnitõõl olnud, käed ja jalad raudus."

Mida rohkem sa mõtled, seda hirmsamaid seisukordi loob mõtte kujutus.

Zsberg nägi wastaste kurbe näguft. Ta julgus tõusis ja iga uulitsal wastutulejal wõttis ta kuuenõõbift kinni ja küsis mitmeks aastats ta peab Ahwenja, wõi jälle riitlimõisa omaniku wangiroodu saatma.

Ta ife arwas neile wahest pool meheiga sunnitõõd parajaks.

Kogu linn lagunes mitmese leeri, sest wiimaseft koh-tuotfufest saadil olid Zsbergi sõõrad ja poolehoidjad

õõitnud. Talle saadeti austajate poolt mitu koti sibulakoori (sibulaid endid on tänawu wähe saada) kingitusjeks, hulgani põletati ta palee ees eestikeelseid õperaamatuid, ja kõik need punaste särkide herrad, kes ta juurde sisse ja wälja käisid, ütlesid endid kadetid olewat.

Ja kui siis wolikogu koos oli — üteldi suur sõna: „Sga inimene, kes midagi teeb, ekshib ka. Kus on see mees, kes wõib enesele wastu rindu küüta ja hütüida: Ma olen õige.“

See mõjus.

Kõik löid filmad maha ja Iksberg kaotas lahingu.

Nüüd ta käib kurwalt ümber ja pelgab oma paremaid sõbraid. Ta näeb, et töö wastu ei saa wõidelda. Kes on see õige, kes wõib kiwi wõtta ja wifata. See hütüid on kats tühat aastat wana ja ega ta tõde siis ka Tallinnaski ole wäärduanud.

Puhtuse ülewaataja.

Rasnikaba peremees Tiuks oli nagu käest ära. Päewad otja rühkis ta mööda hoowi ümber: parandas wana mädanenud pühkmekesti, higistas terve päewa hoowist muda wedamise kallal, upitas wiltulangenud plangul jälle pea püsti, keelas solgi wistamise renni peale ära, lõi naelaga wana kilufarbi, mille ta tõkatiga täitis, wäljakäigu kohta seinale ja lõi selle ukse peale järgmise wägewa kirja ülesse:

„Palugs mitte märgats tetta ega nurta sisse süüldada!“

¶ Kõik üürnikud ajasid suud ja filmad pärani lahti: eided imestafid, miks ei tohi enam solki solgirenni peale wifata, kus kanadel alati lahke sõõgimaja oli olnud, ja lõmpfikad pistfid lohtunult mustad pöidlad suunurkadesse, et miks see muda ära weeti, millest nii tore oli kooka teha?

Aga wiimaks said nad arusse: Tiuks kardab puhtusekuratori!

Ja see oli sula-õigus. Tiuks kartis neid mehi, nagu sula tõrwa. Luttawad majaperemehed, telledele kuratorid juba ninanipisu olid teinud, ajasid päris külmajudinad tal üle selja: et kui hoowipealne must, prügikast haifeb, ehk wäljakäigu kohas nina kinni peab hoidma, siis muudkui stritawad trahwi kraesse, mis näuhti!

King — Jumala pärast — trahwi Tiuks ei wõinud sallida, sest ajad rasked, raha wähe; mis siis muud, kui kuhu harima. Raste oli see küll, aga hirm sundis talka, nii et hoow warsti poole omast rämpfust kaotas, ja nüüd ootas Tiuks iga minut neid ülewaatajaid. Käis walitsjal, waatas, wahtis tundidewiisi kojaukse peal, aga teisa ei tulnud. See ajas Tiuksi südame walutama, halka weel igapäew nii palju harima, kuhu selle küüruga minna? Käiks ometi korra ära, siis wõiks jääda jälle . . .

Aga üksford pidi ta ifka tulema.

Tiuks sõi parajaste lõunat, kartulit ja poolhappusi silka, sest ajad rasked, raha wähe — kui ta hoowi peal korraga ühte noortwõitu, näpitsprillidega herrat nägi, kes pahema jalaga kogemata mudalompri oli astunud (see oli na' kogemata sinna jäänud) ja teraselt oma ümber wahtis. „Puhtusekurator!“ käis nagu piste Tiuksi rinnast läbi, nagu punn pudelilt kargas ta laua tagant ülesse, tõmbas läikwa käikfega üle silguse lõua, surus mütti ühe tõrwa peale ja jooksis õue.

„Tere, austatud herra!“ Tiuks tegi sügawa kumarduse, nii et ninaots peaaegu mudalompri oleks puutunud ja kergitas mütti.

Isand keeras enese ümber, kraatsis pöidla küünega punast ninaotsa ja ajas alumise moka pikaks.

„Kas teie? . . .“

„Mina olen majaperemees, jah!“ sähwas Tiuks wahalet ja kattis pahema käega suure pleki rinna peal ära, mis silgu soolweest oli sündinud, ja lüas ruttu juurde:

„Waadake siin hoowi peal, ega . . .“

„Ei ole . . .“ wastas isand ja raputas pead.

„Kõik on puhhas. Sga päew pühin, miks ta's ei pea puhhas olema.“ Tiuks läts rõõmsaks, sest ta nägi, et ifandal

„Mina olen üks ou mees, üks kadett, üks üleilmilise rahuliidu Tallinna esimees, üks . . .“

„Hea küll, hea küll, mine aga rahuga . . .“

protokoli raamatut käes ei olnud, ehk ta ise küll mudalompis seifis.

„Ja waadake purukasti kah!“

Tiuks wiis ifanda pühkmekesti juurde ja tõstis kaane ülesse.

Isand pistis nina kasti, waatas ringi ja kärfutas oma punast ninaotsa.

„Ei ole . . .“

„Kõik on puhhas. Sga nädal lasen wälja wiia, miks ta's ei pea olema . . .“

Nüüd wiis Tiuks ifanda majasse wäljakäigu kohta. Selle juures oli ta kõige julgem, sest tõkatilarp oli nurkas ja wägewa kiri ukse peal, mis siis weel?

Isand astus nagu tõrkudes wäljakäigu kohta, wahtis seal umbusklikult ringi, aewastas, wist kange tõkatihaisu pärast, ja raputas jälle pead, nüüd juba wihasemalt.

„Ei ole . . .“

„Ei ole mustust jah, igapäew saab pestud, patfllid häwitatakse tõkatiga ära, mis siis weel . . .“

Tiuks läts ifka rõõmsamaks, sest, ehk kõik küll just päris korras ei olnud, ifandale näitas kõik korras olewat.

Nad astusid jälle hoowi peale. Isand hakkas jälle ringi wahtima ja pöidlaküünega ninaotsa kraatsima.

„Eks ole, teie wõite nüüd lehte panna, et — et minu maja üks eestujulik maja on, kõik on terwishoiuliselt korras, hoow üks puhtamatest, ühe sõnaga, üks kiiduwäärt maja . . .“

Tiuks oleks omas rõõmsas jowastuses weel edasi „westitanud“, kui mitte isand nii kolefuuri filmasi, et näpitsprillid liitufid, ja kolehaput nagu poleks teinud.

„Ei, waadake nii, et teie olete kõik leidnud, mis teie tahtsite . . .“

„Alati kodus“.

Saruldase iseloomuga on inglased. Nad oskavad igasuguste tingimiste ja olutordadega leppida, sealjuures kõiki endi harjunud kombeid alal hoides. Ilmaski ei kaota nad külma verd ja tunnemad endid alati nagu „kodus“ olevat. Isegi keht sõjakoleduksi ei jäta nad näit. oma harilikka spordiharjutusi, ja juhtub kahe ägeda võitluse vaheajal mõni filmapilt waba aega ja tükkile kuulidewaba kohta olewat, siis on nad kohe seal jõudu katsumas ja jalapalli mängimas. Ja habe, see peab neil aetud olema, olgu tingimised misugused tahes. Meie pilt kujutab inglasi, kes waenlase kuulisaju all enne oma lõua ilusaste fildaks ajab, kui tormijooksure lähed.

Nüüd läksid ifanda keelepaelad lahti.

„Kudas, ma olen leidnud, mis tahtsin?“ ...

„Noo-jaa.“

„Mis, teiwel, kas ma leidsin kana ülesse, mis? Pagana mulk niisugune ...“

„M—m—is?“ pomises Tiuks, tal oli tundmus, nagu oleks tale keegi saapatannaga wastu nägu löönud.

„Mis sa weel mõhmid? Eit saadab mind, pagana Krööt niisugune, kadunud kana otsima, lubas lõhki muidu lillia, mina otsin juba tund aega mööda hoomisi, tulid siia ka vaatama, teie näitate mulle purukasti, wäljakäigu kohta, kanast pole mitte lehkagi, ja nüüd, — ma olen leidnud, mis ma tahtsin.“

Tiuks sülitas ühe korra, sülitas teise korra, hüppas siis kotta ja tõmbas uffe oma järel niisuguse jõuga kinni, et „puhtusekuratori“ piff nina peaaegu waele oleks jäänud ...

Mits.

Laagritule ääres.

Laagritule ääres istuwad Austria soldatid ja soendawad, tule kohal aga ripub katel toiduga.

„Igawats hakkab jääma. . .“ ütleb üks nendest:

„Fritz, jutusta meile mõni ilus lugu õige. Aga jutusta juba kohe muinaslugu, muidu sa luistad nii nagu tatrwesti.“

„Mis — tatrwesti? Nagu Preisi keiser Willeml“, aittas teine taqant, „jutusta peale.“

„Noh, kui soowite, wõin ju jutustada. Mul neid lugusi küll. Tahate, ma jutustan teile Wene muinasloo. . .“

„Lase käia!“

„Kord kogusid loomad, linnud ja inimesed kokku“, algas Austria jutumees, „ja hakkasid omafestil waidlema, kes nende seast küll kõige wäledam jooksmata on. Waidlesid, waidlesid ja wedasid wiimaks kihla, ning kihlweo wõitis jännes. . .“

„Pea! pea!“ peatasid selftimehed jutustajat, „juba jälle luistad: meie, austrialased, lippame jänefest waljemine, kui wenelaste eest põgeneme. Ilmaski ei saa ja ka ilma luistamiseta läbi. Jäta parem see jutt, lasse mõni teine lahti!“

„Noh, hea küll, kuulake! Kord hakkasid jänesed aias käima kapsast söömas. Weda aga seati siis kaks kisse walwama. Ronisid siis jänesed kord jälle peenardele, söowad kapsast ja kiidawad. Ükki näeb üks nendest kisse ja hüüab: „Kas sa ...!“

Austrialased targasid maost ja pistid sibama, igaiüks ise külge.

„Wennad, kuhu te jooksete?“ karjus jutustaja neile järele, kuid need ei kuulanud teda ja jooksid edasi.

„Mis neil ometi pähe on läinud? Tõeste ei mõista!“ pomises jutustaja tutalt sügades ja hakkas igawuse pärast sööma.

Sunni aja pärast roomas üks selftimeestest ette- waatlikult tema juurde ja küsis: „Kuule, kuhu need kasakad siis jäid?“

„Kasakad? Mingisuguseid kasakaid pole siin olnud!“

„Aga mis sa karjusid?“

„Mina karjusin? Pole mõttessegi tulnud karjuda!“

„Walestad, sa tahtsid meid hirmutada. . .“

„Lollid! Mina hüüdsin — kas sa, aga teie mõt- leste — kasakad? Oh teie. . .“

„Ara lora! Kõigepealt ütke, miks sa meid hir- mutada tahtsid? Ara puikle! Küll meie sulle juba näitame, mis see tähendab, meid ninapidi wadada!“ ähwardasid jutustaja selftimehed, üksteise järele ja kartlikult ringi waadates põõsastest wälja pugedes.

„Kudagi ei mõtelnud ma narritada. Ma jutus- tasin teile muinaslugu.“

„Wale. Ara luista!“

„Jah, tõeste, wennad. . .“

„Mis wennad! Küll me sul wendasi näitamel! Poisid, ta hirmutas meid selleks, et kõik pudru üffi pinslisse wõiks keerata! Waadake, katel on päris tihhil Isegi põhja puhtaks kraapinud! Oh, sa täitmata!“

„Andke tale, poisid, andke!“

Austrialased targasid jutumehe kallale ja hakkasid teda udima.

„Ai, laske, enam ma ei tee! Ai, walus!“

„Wõi nüüd walus? Küll me sul teeme! Ara hirmuta selftimehi! Ara õgi üffi pudru!“ — Mõni minut hiljem istus jutumees selftimeeste kõrwal laagritule ääres, katsumas läbi- pelsetud külgesi ja muhtusti peas ja urises tusafelt: „Säh, seal on nüüd see: jutusta ja jutusta. Oleksin ma teile Austria muinaslugu jutustanud, poleks mingisugust segadust juhtunud ja minu kordid terweks jäänud. Ilmaski ma teile enam Wene muinaslugust ei jutusta, sest näha on, et te isegi neid kardate.“

P. S.

Kudas kapsaid kaswatada

Kirjutanud Hansu Zuhani. ::: Sind 20 kop.

Üllemalnimetatud raamat on meie põllupidajate tar- widuste kohajelt ja arusaadawal teel kirjutatud ning wõib kapsa kaswatamise juures täielikult käsiraamatuks olla.

Ta kaotab kaebtuse, et kapsad ei kaswa, ja tõstab saagi mitmemõrdjeks.

Igaiüks, kes kapsaid kaswatab, muretsegu omale tingi- mata see raamat.

Saada igast raamatukauplusest.

„Teaduse“ kirjastus Tallinnas, Harju ja Käätkli uul. nurgal. Sisjekäit Käätkli uulitsalt.

Politikanaised.

(Bestelugu).

Triinu ja Kai saavad tüki aja järele turu lähedal kofu ja hakkavad harilikul kombel jutulõnga korutama. Mõlemil on pisut nõrk kuulmine ja see annab asja ka teistel kuulatama jääda.

Triinu äigab käega üle filmade ja algab:

„Ennäe, Kai! Tema ka kodust enese wälja a'anud!“
„Kae Triinut, wõi sina ka tead, et sakslased wenelaste käest naha peale saanud!“

„Küll on aga elu nüüd kole-tallis!“

„Jah näe, kas meie pole käinud mõisa tallis!“

„Ei enam suhu saa wõid ega liha!“

„Kui selle peale mõlled, teeb päris wiha.“

„Ma tegin eila kappi pirakast.“

„Jah, laoti aga selga oma wiiskümmend sirakast.“

„Mis tahad teha, süüa enam midagi pole!“

„Jah, eks see söda ikka ole küll kole.“

„Ka saunas ei taheta enam anda wihta.“

„Eks see ole hea, kui tüdruklane saab pihta?“

„Ei tea, tea kuidas selle rahaga läbi saad!“

„Jah, küll Austria kaotab nüüd maad.“

„Nojah, küll Willu nüüd walus paitab watsa.“

„Kas sinu wanamees teeb ikka veel tööd?“

„Küll Willu waewleb nüüd päewad ja ööd.“

„Ei minu oma enam nüüd tööd teha näe.“

„Ega see Italia, jah, waatama jää.“

„Praegu saan pisut abi laste käest.“

„Küll sakslane püüab hoida kõigest wäest.“

„Aga kauaks sellest ikka ette lööb!“

„Jah, küll wenelane sakslase nahka sööb.“

„Homme lähen puid korrats waatama.“

„Ega see Rumeria jää ootama.“

„Waatan, kas saan ühe sülla kätte.“

„Noh siis langeb sakslase lootus wette!“

„Ka juhkrut pole praegu olemas!“

„Jah näe, olid teised Liibawise tulemas.“

„Ma olin nüüd paar päewa päris woodis.“

„Jah waata, meil Saffa keel pole enam moodis.“

„Mõtlesin, et läheb elu.“

„Jah, küll nüüd kadatatel on walu.“

„Aga näh, ajasin jälle piisti.“

„Jah, küll nüüd Austria saab hästi.“

„Ei olnud ma sibulest häda veel näinud.“

„Jah, terwe Galitsia on temalt läinud.“

„Ma arwasin, et wiist tuul tõmbas.“

„Ma kuulsin ka, et „seppelin“ meil lendas.“

„Waja minna, muidu saan kodus tšada.“

„Jah, ega ta saanud pommi wiisata.“

„Noh, ela siis heaste, wii terwisid koju.“

„Jah, küll see seppelin on roju!“

Triinu ja Kai lahkusid kätt andmata teine tei-

sele poole. **3. Kuulipilduja.**

10. mail.

Ühe kuulsuse eluloo kirjeldusest.

Kirjatööd tegema hakkasin ma juba enne koolipoisi põlwe. Pean aga ütlema, et mu esimesed sammud sellel põllul nii weksed olid, et mingisugust huwitust ei äratanud. Eõsimemaid asju hakkasin ma üheshätsikümmendal eluaastal kirjutama. Minu esimesed wäärtuslised kirjatööd ei ilmunud küll mitte trükkis, kuid huwitasid suurepäraliselt pangaomanikke ja käisid siis kaua aega kohtu-uurijal ja prokuröril käest kätte. Wiimane leidis isegi tarwilikuks minu kirjatööde üle täieliku bibliograafilist arwustusekõnet pidada. Selle kõne tagajärjeks oli, et wannutatud arwustajad mulle ettepaneku tegid suures kroonumajas priiorteriit wõtta. Kahe aasta pärast oli mu nimi juba kaunis kuulus ja ma hakkasin rikastes majades tutwust tegema, kus enamaste eestubades, sööma- ja kirjutustubades käisin, harilikult aga ei armastanud ma nendes ringkondades kaua wiibida, waid ruttasin sealt alati

„Ütelge mulle, herra doktor, miks ei taha linnanduniku praua oma mehest enam midagi teada?“
„Noh — sellepärast, et ta temast midagi teab!“

mõne kasuka wõi hõbeasjaga kiirelt pandimajasse. Need tutwused panid warsti kõik linnalehed minu üle kõnelema. Seda kuulsust tarwitades pidasin ma ringkonna kohtu saalis awaliku kõne „wõtmeaugu mõjust Ida-Siberi koloniserimise peale.“ Kõne sünnitas kõmu ja ma ruttasin tormiliste kiiduwalduste eest Tshernäginasse — oma kuulsate esivanemate lossi — warjule. Kaks aastat saatsin selles lossis täielikus üksilduses mööda ja läksin siis oma suure isamaa rahwarikkamatesse pesadesse rändama, kus terwe rea ettelugemist aine üle: „sa pead oma ligimese warandust himustama“ pidasin. Minu kõnelel oli suurepäraline tagajärg ja warsti annetati mulle nende eest arwauad. Nende raudadega läksin ma tooreid aineid läbi töötama puhta-teadusliku raamatu jaoks, pealkirjaga „Sahalini kliima.“ Praegusel ajal uurin ma taimeteadust Siberi taigades. **P. S.**

Jalapallimängu õpetus

piltidega. Hind 40 kop. Käsitraamat algajatele ja mängijatele. „Teaduse“ raamatukauplus Tallinnas Harju ja Niitlii uul. nurgal 46/15.

Sortfilaste sõit kuu peale uute abiwägede järele.

Iša jõudis pärale.

Itse Bengalia rahavürsti poeg, kes ajutiselt Bombeis elutses, sai raudtee kaudu suure lasti, milles, Bengaliast saadud kirja järele otjustades, tema isa furnukeha pibi olema.

Suur oli aga poja imeistus, kui ta furnukeha ajemel sealt juure Bengalia tügri tere leidis. Jahmatanud noormees telegraafis saatjatele, et misjuugune eksitus on juhtunud.

"Mingijugust eksitust ei ole," tuli viibimata vastus, "teie isa pistis leopard kinni, kes kohe maha lasti ja teile maha matmiselks saadeti, sest et teie isa tema sees on."

100—1000 vastu...

Serra läks walitsejaga riidu ja sõimas teda ühels ja teisels olewufeks. Kui ta wiimati arwas juba küllalt tõreenud olewat, wiskas ta käega ja läks wandudes mõisa poole. "Näe, kurabi oinas," ütles walitseja, "100 rubla eest ja mind küll sõimafid, aga 1000 rubla eest ma find ikka warastafin!"

Wärtspoes.

"Tere ka kaupmees! Anna mulle kopka kümne eest Saksja röömu!"

"Mis "Saksja röömu"?"

"Noh, õige mul kaupmees, ei tea veel, mis Saksja rööm on... üksainus asi neile veel röömu teeb... kartul!"

Juuti ei peta juba... "Kuule, Jossel, mis sinu siis teep, kui sina wõiduloofiga see suur wõit saap?"

"Mina loep kõigepealt kõik rahad järele, kas nemad see suur summa mulle ka õieti wälja maksama!"

Arstl juures. "Ei, arstiherra, minu filmad ei ole sugugi paremaks läinud. Näen ainult, et parandamise peale ilmaasjata raha raistan."

"Uhaa! Näete! Te hakate ometi natuke juba nägema!.. Ennemalt ei näinud te ju midagi."

Tarwita juhtumist. "Rätsepp pettis find, — päitse käes pleegib see riie kohe wälja."

"Sui... tuleb õõseti wäljas käima hakata."

Kes on süüdlane. "Sinu kiri on täis wigafi!"

"Katsu ja ise kord niisuguse wiletja sülega kirjutada!"

Koolis. "Sa Jumal küll, kui arusaamata sa oled, Landmann... Noh, wõta niisugune näitus: minu wend tellis rätsepa käest 65 rublalise ilikonna, rätsepal enefel tuleb see ilikond kõigest 42 rubla maksma. Küsimine on nüüd, kui palju saab rätsepp kasu?"

"Kopikatki ei saa. Ma oma wenda tunnen juba!"

Wäga liigutaw puusärki panemise kõne...

Mustlane suri Rakwere lähedale küllasse ära ja leff soowis, et peremees, kellega ta wa õnnis Jüri alati hobusid wahetas, tema mehele puusärki panemise kõne peaks. Peremees kraafis kulla tagant ja mõtles, mis sinu, raipete, nüüd kõnelen; vähemalt kümme korda oled sa mind hobuste wahetamisel küsitanud, aga pea, jah, nii ma kõnelen:

Sa kõneles:

"Oh armas weli! Nüüd sa henga omist waiwast! Ei enam hobese wahita; ei enam näise, lapsi pekka; ei mind sa enam petta saa, ei laadaliste peale a'a! Amen!"

— "Wega ilusa, wega ilusa ja liigutawa kõne kallid peremise, ai wega mõnusa," kiitis leff Mareta.

Suure Europa sõjakaart

eestikeeles on ilmunud, iga riik isewärwiga.

Kaardi peal on üle 10.000 koha ja linna nime. Raudteed, jõed ja mäed on ära tähendatud.

Kaart on selge ja igalhele arusaadaw. Hind 50 kop. Saada igast raamatukauplusest.

Pealadu Te aduse raamatukauplus Tallinnas. Sarju ja Rütli uul. nurgal 46/15. Sisefaktil Rütli uul.

Meie Matsi järgmine (42.) sõjanummer ilmub 6. juunil.

☐ ☐ „Meie Matsi“ aastatekijad saawad hinnata kaasa: ☐ ☐

Seinakalender 1915. Teaduse tähtraamat 1915. a. — 15 f. Tallinna linna plaan — 25 f. 6 ja 7 Moosese raamat — 2 r. Elutungi awalbused — 60 f. Seitsme liiduriigi hümnused — 40 f. Kodune kofk — 1 r.

Kaasanded, wäljaarwatud senti veel ilmunuta „Seitsme liiduriigi hümnused.“ saadetakse kohe peale tellimiseraha tättesaamist ära. Ruudewiik tekijad saawad kaasanded osataupa.

Järelehtud „Meie Matsi“ eest hoiatame!

Дов. воен. цензурою. Wastutaw toimetaja Jakob Jaakon. Wäljaandja J. Mui. M. Schiffer'i trükk. Tallinnas

EESTI
RAHVUSRAAMATUKOGU
AR